

Arhim. prof. univ. dr. abil. Teofil Tia,
Facultatea de Teologie Ortodoxă,
Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

**DISCIPLINA TEOLOGICĂ
„MEDICINA PASTORALĂ”
ÎN ANALIZA INTELIGENȚEI ARTIFICIALE.
– RELEVANȚĂ, SCOP, IMPACT, OPORTUNITATE –**

***Abstract:** Our study starts from the premise that “always the one who is outside a system observes better what happens in the system, than the one inside the system”. So we try, over a few pages, to identify and nuance the opinion of someone “outside the system”, namely the “opinion” of Artificial Intelligence¹ about a theological discipline considered by many to be obsolete, but which was of great importance in the theological education of the past. The prospect of reintegrating the subject², as an optional, in the*

1. Inteligența Artificială (IA) a făcut progrese semnificative în ultimii ani, dar există și limite importante ale acesteia, pe care trebuie să le luăm în considerare atunci când ne folosim de „produsele” ei. De exemplu, ea este deficitară la capitolul „**înțelegere contextuală și empatie**” (poate efectua sarcini specifice cu o eficiență extraordinară, dar îi lipsește adeseori capacitatea de a interpreta **subtilitățile contextului social, cultural și emoțional**); de asemenea, la capitolul „**creativitate și inovație**”, chiar dacă poate genera conținut bazat pe modelele existente, abilitatea ei de a crea concepte cu adevărat noi, inovatoare și originale este foarte mărginită (fiind inspirată exclusiv din inteligența umană). În plus, nu are **propria moralitate sau etică intrinsecă**: poate fi programată să respecte anumite reguli și principii, dar nu are o înțelegere profundă a dilemelor etice sau a implicațiilor morale ale acțiunilor sale. De aceea, atunci când Inteligența Artificială ia decizii, poate fi imposibil să-i atribuim responsabilitatea pentru acțiuni sau erori. Definirea responsabilității și a eticii în deciziile luate de Inteligența Artificială este o chestiune complexă și în curs de dezbatere - <https://chat.openai.com/>, softul III, accesat, în cazul nostru, în intervalul 10-20 februarie 2024.

2. Nu a atins încă (și, probabil, nu va atinge niciodată) **profundzimile înțelegerii umane a realității**. Capacitatea de a înțelege în mod profund și complex emoțiile uma-

contemporary Euro-Atlantic pedagogical context is interesting. In carrying out this approach, we were guided by some suggestive questions and interpreted the answers generated by Artificial Intelligence³ (software three).

Keywords: Artificial Intelligence, theological education, pastoral medicine.

I. Își găsește vreun loc „Medicina Pastorală” în mutațiile înnoitoare din învățământul teologic ortodox românesc de mâine?

Medicina pastorală este o ramură a medicinei care se concentrează pe îngrijirea spirituală și emoțională a pacienților, în combinație cu îngrijirea medicală tradițională. Este o abordare holistică care recunoaște interconexiunea dintre corp, minte și spirit în procesul de vindecare și îngrijire a pacienților.

„Medicina pastorală este o disciplină care integrează principii și practici spirituale cu îngrijirea medicală tradițională, având ca scop îmbunătățirea stării de sănătate și a bunăstării pacienților prin oferirea de sprijin spiritual, emoțional și psihologic în timpul bolii, recuperării și în procesul de vindecare”⁴.

În toate transformările necesare în învățământul teologic românesc de mâine regăsim șansa reintegrării acestei discipline prin:

ne, semnificația simbolurilor sau contextul cultural depășește în general abilitățile Inteligenței Artificiale actuale. Deși ea poate învăța din datele istorice, totuși adaptarea la situațiile noi, la schimbările radicale sau la evenimentele neașteptate poate fi foarte dificilă sau chiar imposibilă. Performanța Inteligenței Artificiale depinde în mare măsură de calitatea și cantitatea datelor pe care le primește. Datele inadecvate sau parțiale pot duce la rezultate eronate. De asemenea, trebuie proclamat răspicat adevărul că Inteligența Artificială nu posedă auto-conștiință sau **conștiință de sine**, capacitatea de a simți și de a înțelege în mod subiectiv lumea din jur neexistând în Inteligența Artificială – <https://chat.openai.com/>, softul III.

3. Chiar dacă Inteligența Artificială poate simula conversații umane și poate oferi răspunsuri relevante, **interacțiunile complexe care necesită interpretare subtilă**, percepții sociale și context cultural rămân dificile pentru ea. În plus, este foarte vulnerabilă la atacurile cibernetice și poate pune în pericol datele personale și confidențialitatea; crearea de algoritmi A.I. siguri și robuști este o provocare continuă: Florin-Constantin DOBOCAN, *Studiu privind satisfacția consumatorilor de servicii religioase oferite de Biserica Ortodoxă Română*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2019, p. 10.

4. <https://chat.openai.com/>, softul III.

1. Modernizarea curriculumului: Adaptarea materiei de învățământ la cerințele și schimbările societale și teologice contemporane. Introducerea unor cursuri sau module care să abordeze teme precum teologia interreligioasă, etica aplicată în contextul contemporan, dialogul știință-religie etc. Promovarea disciplinei „Teologia Creștin-Ortodoxă a Religiilor”: ce rost au celelalte religii, necreștine, în planul lui Dumnezeu de mântuire a lumii? Deprinderea viitorilor preoți cu elemente de bază ale medicinei ar fi de bun augur (în cadrul disciplinei „Medicină Pastorală”);

2. Utilizarea tehnologiei și dezvoltarea competențelor digitale: Integrarea tehnologiei moderne în procesul de predare-învățare pentru a facilita accesul la resurse educaționale variate și pentru a spori interactivitatea și eficiența învățării. Formarea cadrelor didactice și a studenților în utilizarea instrumentelor digitale și a resurselor online în scopuri educative, cercetare și comunicare. În învățământul teologic acest demers nu trebuie lăsat doar pe seama disciplinei laice IC și a interesului personal al fiecărui student.

3. Promovarea gândirii critice și a spiritului de cercetare: Încurajarea studenților să își dezvolte abilități de gândire critică, analiză și evaluare a informațiilor teologice, precum și a capacității de a contribui la cercetarea teologică contemporană. Perspectiva comparativă Teologie – Medicină poate ajuta mult la dezvoltarea spiritului critic la vârsta studenției;

4. Diversificarea metodologiilor de predare: Utilizarea unor metode de predare variate, inclusiv studii de caz, proiecte de grup, discuții/dezbateri și experiențe practice, pentru a spori implicarea și înțelegerea studenților. Marea provocare este dezinteresul și lipsa de motivație moștenite din liceu de actualii studenți; drept urmare, este necesară integrarea practicii învățării experiențiale, asigurarea unei conexiuni strânse între teoria teologică și practica religioasă prin intermediul stagiilor de practică, a vizitelor la instituții religioase și a altor experiențe de învățare în afara sălilor de clasă. Un loc de frunte îl poate avea spitalul, mediul clinic, pentru practica pastorală sanitară a studenților teologi;

5. Favorizarea dialogului interreligios și intercultural: Promovarea unui mediu educațional care să faciliteze dialogul construc-

tiv și respectuos între diferite tradiții religioase și culturale, în scopul înțelegerii și colaborării reciproce. Practica pastorală în mediul clinic presupune o astfel de interacțiune a teologului sau a viitorului preot cu persoane exponente a diferite tradiții religioase.

6. Evaluarea formativă și continuă: Implementarea unui sistem de evaluare care să urmărească progresul și dezvoltarea continuă a studenților, oferind feedback constructiv și oportunități pentru îmbunătățire. Aceasta mai presupune încurajarea inovării și a spiritului antreprenorial, adică sprijinirea inițiativelor inovatoare în educație și a proiectelor de cercetare, precum și dezvoltarea abilităților de gestionare a resurselor și a capacității de a aborda provocările și oportunitățile într-un mod creativ și eficient. (Astăzi, disciplina „Antreprenariat” e obligatorie la multe universități românești, inclusiv UBB Cluj-Napoca.)

7. Consolidarea colaborării internaționale pentru vizibilitate la nivel mondial. Este importantă promovarea schimburilor academice și a colaborării între instituțiile de învățământ teologic din România și din alte țări, pentru a împărtăși bunele practici, resurse și experiențe în domeniu. De renume este Institutul de Teologie Pastoral-Sanitară din Roma, care creează cadrul pentru o strânsă interacțiune practică între Medicină și Pastorală.

Aceste transformări ar putea contribui la îmbunătățirea învățământului teologic românesc, facilitând adaptarea la provocările și oportunitățile prezentului și ale viitorului.

Studiul Medicinii Pastorale ar putea include, într-o anumită măsură, elemente de psihoterapie și vindecare a suferinței, în special în contextul în care teologia și psihologia pot colabora în beneficiul oamenilor care se confruntă cu dificultăți emoționale, psihologice și spirituale. Pentru aceasta este necesară *o abordare integrativă* (în loc să încerce să înlocuiască psihoterapia sau alte forme de terapie, studiul teologiei ortodoxe ar putea să integreze elemente ale psihologiei și psihoterapiei în cadrul său, recunoscând valoarea acestor discipline în tratarea suferinței umane); *înțelegerea suferinței umane* (Teologia Ortodoxă are o înțelegere profundă a suferinței umane și a rolului ei în viața spirituală. Studiul teologiei ar putea să ofere resurse teologice și spirituale pentru a ajuta oamenii să facă față și să găsească sens

în suferință, în timp ce psihoterapia poate oferi instrumente practice pentru gestionarea acesteia); ***consiliere spirituală și sprijin pastoral*** (absolvenții facultăților de teologie ortodoxă ar putea să ofere consiliere spirituală și sprijin pastoral persoanelor care se confruntă cu suferință și dificultăți, oferind îndrumare morală și spirituală într-un context religios și valorizând resursele spirituale ale credinței)⁵.

Subliniem deci că integrarea elementelor de psihoterapie și vindecare a suferinței în studiul teologiei ortodoxe poate fi benefică pentru abordarea complexă a nevoilor spirituale, emoționale și psihologice ale indivizilor și comunităților. Este important să se asigure că această integrare este realizată într-un mod responsabil și respectuos față de tradiția teologică și valorile ortodoxe.

II. Metamorfozele istorice ale conceptului de „Medicină Pastorală” și locul lui astăzi în Teologia Ortodoxă

Conceptul de „medicină pastorală” a suferit metamorfoze semnificative de-a lungul timpului, atât în trecutul îndepărtat, cât și în trecutul recent. Iată câteva exemple ale acestor metamorfoze:

În timpurile antice, în multe culturi și civilizații, inclusiv în Egiptul antic, Grecia și Roma, preoții și învățații religioși jucau un rol important în îngrijirea sănătății. Practicile de vindecare erau adesea legate de credințe religioase. Cu toate acestea, aceste practici erau adesea diferite de conceptul modern de medicină pastorală și nu erau întotdeauna bazate pe o înțelegere științifică a sănătății și bolii.

În Evul Mediu european, Biserica Creștină a jucat un rol dominant în furnizarea îngrijirii medicale și spirituale. Monahii și călugării au

5. Explorarea conexiunilor dintre credință și sănătate mentală (studiile teologice ar putea explora conexiunile dintre credință religioasă și sănătatea mentală, inclusiv rolul credinței în copingul cu stresul și traumele, efectele pozitive ale rugăciunii și meditației asupra sănătății mintale și impactul comunității religioase asupra bunăstării emoționale); formare suplimentară pentru consilieri religioși (pentru persoanele care doresc să lucreze în domeniul consilierii și asistenței spirituale, o formare suplimentară în psihologie și psihoterapie ar putea fi benefică, oferindu-le cunoștințele și abilitățile necesare pentru a oferi sprijin complet și holistic celor în suferință). <https://chat.openai.com/>, softul III.

fost adesea implicați în îngrijirea bolnavilor și în dezvoltarea unor practici medicinale primitive. De-a lungul acestei perioade, rolul Bisericii în îngrijirea medicală a evoluat, însă ideea de îngrijire spirituală a continuat să fie un aspect important al îngrijirii pacienților.

În trecutul recent, conceptul de „medicină pastorală” a suferit schimbări semnificative odată cu dezvoltarea medicinei moderne și a psihologiei. În secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, profesioniști precum Albert Schweitzer și Sir William Osler au fost printre primii care au încorporat principii spirituale și emoționale în practica medicală modernă. Această perioadă a văzut, de asemenea, o creștere a recunoașterii importanței îngrijirii spirituale în tratamentul bolilor.

În zilele noastre, medicina pastorală s-a dezvoltat ca o disciplină distinctă, care combină principiile religioase și spirituale cu cele medicale și psihologice în îngrijirea pacienților. Există o recunoaștere tot mai mare a importanței îngrijirii spirituale în procesul de vindecare și recuperare, iar medicina pastorală a devenit o parte integrantă a îngrijirii medicale moderne în multe țări din întreaga lume.

Conceptul de „medicină pastorală” a suferit schimbări semnificative de-a lungul timpului, reflectând evoluția practicilor medicale, a înțelegerii științifice și a percepțiilor sociale și religioase despre sănătate și boală. Medicina pastorală are un loc aparte în Teologia Ortodoxă în anumite contexte și comunități. În teologia ortodoxă, conceptele legate de îngrijirea sufletului și a trupului sunt strâns legate, iar credința ortodoxă recunoaște importanța vindecării holistice, care implică atât dimensiunea spirituală, cât și pe cea fizică și emoțională.

În anumite instituții medicale, precum spitalele sau centrele de îngrijire a pacienților cu încredințare religioasă, se poate aplica o abordare care integrează principiile teologice ortodoxe în practicile de medicină pastorală. Astfel, preoții ortodocși sau consilierii spirituali ortodocși pot colabora cu personalul medical pentru a oferi îngrijire holistică pacienților, abordând aspectele spirituale și morale ale bolii și recuperării în lumina credinței ortodoxe.⁶

6. Este important de menționat că nu toate practicile de medicină pastorală sunt legate exclusiv de o anumită tradiție religioasă, iar unele pot fi interconfesionale sau pot urma principii generale de îngrijire spirituală. Totuși, în contextul teo-

Programa analitică a unui curs universitar la Teologie Ortodoxă despre Medicina Pastorală ar trebui să acopere o serie de subiecte care să ofere studenților o înțelegere comprehensivă a interacțiunii dintre aspectele spirituale și medicale ale îngrijirii pacienților. Acestea⁷ sunt doar câteva exemple de subiecte care ar putea fi incluse într-o programă analitică pentru un curs universitar la Teologie Ortodoxă despre Medicina Pastorală. Este important ca programa să fie elaborată într-un mod echilibrat, oferind atât cunoștințe teoretice solide, cât și abilități practice necesare pentru îngrijirea spirituală a pacienților într-un context medical.

III. O nouă identitate pentru „Medicina Pastorală” în învățământul teologic ortodox românesc

Integrarea unor elemente noi și inovatoare în învățământul teologic ortodox românesc ar putea contribui la sporirea atracției acestuia

logiei ortodoxe, medicina pastorală poate avea o dimensiune specifică care ține de tradiția și învățăturile acestei credințe. <https://chat.openai.com/>, softul III.

7. Iată câteva posibile subiecte și domenii de studiu care ar putea fi incluse într-o astfel de programă:

- *Fundamente teologice ale medicinei pastorale: Învățăturile și tradițiile teologice ortodoxe despre îngrijirea sufletului și a trupului; Conceptul de om ca ființă holistică, compusă din corp, minte și spirit, în teologia ortodoxă; Rolul credinței și rugăciunii în procesul de vindecare și îngrijire a pacienților.*

- *Etica medicală și morală: Principiile etice ortodoxe legate de îngrijirea pacienților și deciziile medicale dificile; Abordări ortodoxe ale bioeticii și dilemelor etice în domeniul medical.*

- *Psihologia și consilierea pastorală: Tehnici de consiliere și sprijin spiritual pentru pacienți și familiile acestora; Abordări ortodoxe ale depresiei, anxietății și altor probleme de sănătate mentală.*

- *Vindecarea spirituală: Rolul Sfințelor Taine și al rugăciunii în procesul de vindecare spirituală; Practici spirituale și rituale ortodoxe care pot contribui la îmbunătățirea stării de sănătate și la binele pacienților.*

- *Colaborarea interdisciplinară: Importanța colaborării dintre preoți sau consilieri spirituali și profesioniștii din domeniul medical în îngrijirea pacienților; Modalități practice de colaborare între teologi și medici în contextul medicinei pastorale.*

- *Studii de caz și practică: Analiza și discuția cazurilor de pacienți din perspectivă teologică și pastorală; Experiențe practice de consiliere și îngrijire pastorală în cadrul unor instituții medicale sau comunități religioase.*

pentru studenți și pentru comunitatea academică în general. Iată câteva astfel de realități, focalizate pe disciplina „Medicină Pastorală”:

1. Program de mentorat: Implementarea unui program de mentorat în care studenții să fie asociați cu profesori sau lideri bisericești experimentați, fapt care ar putea oferi oportunități de îndrumare personalizată, consiliere și dezvoltare spirituală și profesională. Un loc aparte trebuie să-l aibă preoții cu experiență în mediul sanitar, angajați ai clinicilor de specialitate;

2. Cursuri interdisciplinare: Oferta unor cursuri interdisciplinare care să abordeze teme și probleme contemporane din perspectiva teologiei ortodoxe, inclusiv dialogul știință-religie, etica medicală, teologia mediului sau teologia artei, ar putea stimula interesul și relevanța programului de studii. Între ofertanții de cursuri ar trebui să se regăsească atât medici profesori la facultățile de medicină, cât și preoți profesori la facultățile de teologie;

3. Experiențe internaționale: Oferirea de oportunități pentru studenți de a participa la programe de schimb internațional, de voluntariat sau de studiu în străinătate ar putea contribui la dezvoltarea lor personală și spirituală, la îmbogățirea experiențelor lor academice și la creșterea sensibilității interculturale. Faptul că lumea occidentală nu a cunoscut sincopa comunist-atee o face să fie mai evoluată la acest capitol decât Estul European. Contactul cu realitățile occidentale ajută mult studenții ortodocși;

4. Utilizarea tehnologiei moderne: Integrarea tehnologiei moderne în procesul de predare și învățare, inclusiv utilizarea platformelor online, a resurselor digitale și a instrumentelor interactive, ar putea îmbunătăți accesibilitatea și eficiența învățământului teologic. În plus, contactul direct cu modul de lucru al studenților mediciniști cu tehnologia contemporană poate stimula un demers similar pentru studenții teologi;

5. Proiecte de cercetare aplicată: Stimularea cercetării aplicate în colaborare cu comunitățile locale sau în parteneriat cu organizații sociale și instituții publice ar putea oferi oportunități pentru studenți și cadre didactice de a contribui la soluționarea problemelor sociale și la promovarea dezvoltării comunitare. Excesul de abstractizare specific vremurilor trecute ar trebui substituit cu o implicare realistă, concretă, pragmatică în interacțiunea cu bolnavul.

6. *Programe de pregătire pentru slujirea laică*: Înființarea unor programe de formare pentru slujirea laică, care să ofere cursuri și resurse pentru membrii laici ai Bisericii, care doresc să-și aprofundeze cunoștințele teologice (și competențele de consiliere spirituală) și să se implice mai activ în viața bisericii și a comunității.

Aceste elemente noi ar putea aduce o savoare și o atractivitate suplimentară învățământului teologic ortodox românesc și disciplinei „Medicina Pastorală“, contribuind la formarea unor lideri și intelectuali teologici pregătiți să facă față provocărilor și oportunităților societății contemporane. Grație unei pregătiri corespunzătoare, absolvenții facultăților de teologie ortodoxă pot influența pozitiv societatea și pot contribui la construirea unei lumi mai echitabile, mai binevoitoare și mai înțelepte. Vocația de suflet a teologului, a viitorului preot, este îngrijirea într-o manieră profesionistă a celor aflați în suferință. Îngrijirea celor care se confruntă cu suferința implică o abordare complexă și holistică, care să acopere *aspectele fizice, emoționale, sociale și spirituale* ale individului. Iată câteva aspecte esențiale ale îngrijirii profesionale a celor în suferință identificate de către Inteligența Artificială⁸:

1. *Evaluare și diagnosticare*: Primul pas în îngrijirea profesională este evaluarea atentă a nevoilor și condițiilor individului care suferă. Aceasta poate include evaluarea stării de sănătate fizică, a stării de sănătate mentală, a contextului social și familial și a resurselor spirituale⁹.

2. *Dezvoltarea unui plan de îngrijire personalizat*: Bazat pe evaluarea inițială, un plan de îngrijire personalizat ar trebui să fie elaborat pentru a aborda nevoile individului într-o manieră comprehensivă. Acest plan ar trebui să includă strategii pentru gestionarea simptomelor fizice, pentru abordarea problemelor psihologice și emoționale, pentru sprijinirea relațiilor sociale și pentru explorarea resurselor spirituale.

8. <https://chat.openai.com/>, softul III.

9. *Consiliere spirituală și sprijin religios*: Pentru cei care doresc, consilierea spirituală și sprijinul religios pot juca un rol important în gestionarea suferinței și în căutarea sensului și alinării. Un profesionist în îngrijirea sănătății ar trebui să fie sensibil la nevoile spirituale ale individului și să ofere sprijin în conformitate cu credințele și valorile acestuia. <https://chat.openai.com/>, softul III.

3. **Tratament medical și terapie:** În funcție de natura suferinței individului, acesta ar putea beneficia de tratament medical pentru gestionarea simptomelor fizice sau de terapie psihologică pentru abordarea problemelor emoționale și psihologice. Este important ca tratamentul să fie personalizat și adaptat la nevoile și preferințele individului¹⁰.

4. **Suport social și comunitar:** Este important ca cei care se confruntă cu suferința să primească sprijin și încurajare din partea familiei, prietenilor și comunității lor. Un profesionist în îngrijirea sănătății poate ajuta la identificarea și mobilizarea resurselor sociale și comunitare disponibile pentru a sprijini individul în timpul dificultăților sale.

Prin aceste strategii și abordări, îngrijirea profesională a celor în suferință poate să ofere suport și alinare, să faciliteze vindecarea și să contribuie la îmbunătățirea calității vieții acestora. Teologia Ortodoxă în general poate aduce perspective valoroase în ceea ce privește îngrijirea celor în suferință. Iată câteva aspecte ale teologiei ortodoxe care ar putea fi relevante în acest context:

1. **Suferința ca parte a vieții umane¹¹:** Teologia Ortodoxă recunoaște că suferința face parte din experiența umană din cauza prezenței păcatului în lume, dar și din cauza fragilității umane. Cu toate acestea, suferința nu este văzută doar ca un fenomen negativ, ci și ca o oportunitate pentru creștere spirituală și apropiere de Dumnezeu.

2. **Sprijinul comunității bisericești:** În tradiția ortodoxă, comunitatea bisericească are un rol important în sprijinirea și îngrijirea celor în suferință. Rugăciunile, slujbele bisericești și sprijinul comunității pot aduce alinare și încurajare celor care trec prin momente dificile¹².

10. **Monitorizarea și ajustarea planului de îngrijire:** În timpul procesului de îngrijire, planul inițial ar trebui să fie monitorizat și ajustat în funcție de răspunsul individului și de schimbările în condiția sa. Este important să se asigure că îngrijirea este continuă și adaptată la nevoile în schimbare ale individului. <https://chat.openai.com/>, softul III.

11. **Acceptarea tainei suferinței:** Teologia Ortodoxă recunoaște că există unele aspecte ale suferinței care rămân un mister pentru om și care nu pot fi înțelese pe deplin în această viață. În fața acestui mister, credincioșii sunt chemați să-și pună încrederea în Dumnezeu și să se roage pentru înțelepciune și îndrumare în mijlocul suferinței lor. <https://chat.openai.com/>, softul III.

12. **Puterea rugăciunii și a vindecării spirituale:** Rugăciunea este considerată un mijloc important de vindecare și alinare în tradiția ortodoxă. Credința în pu-

3. Consilierea spirituală: Preoții și alți lucrători bisericești din tradiția ortodoxă pot oferi consiliere spirituală și sprijin pastoral celor care se confruntă cu suferința, ajutându-i să găsească sens și scop în mijlocul dificultăților lor și oferindu-le îndrumare morală și spirituală în timpul lor de nevoie.

Teologia Ortodoxă, în ansamblul ei, poate oferi resurse spirituale și morale valoroase pentru îngrijirea celor în suferință, promovând înțelegerea suferinței ca parte a condiției umane, sprijinul comunității bisericești și credința în puterea rugăciunii și a vindecării spirituale.

1. Teme de cercetare recente și inovatoare din Medicina Pastorală

Introducerea unor elemente noi și teme de cercetare interesante în cadrul studiului medicinei pastorale ar putea face acest domeniu mai atractiv pentru studenți și ar putea stimula interesul lor pentru această disciplină. Iată câteva idei:

a. Medicina pastorală și tehnologia: Explorarea modului în care tehnologia poate fi integrată în practica de medicină pastorală pentru a ajuta la furnizarea de îngrijire spirituală și emoțională, cum ar fi aplicații mobile sau platforme online de consiliere spirituală.

b. Medicina pastorală și sănătatea mintală: Investigarea rolului medicinei pastorale în prevenirea și tratarea problemelor de sănătate mentală, cum ar fi depresia, anxietatea și tulburările de alimentație, prin intermediul practicilor spirituale și emoționale.

c. Medicina pastorală și etica medicală: Studiarea aspectelor etice și morale ale îngrijirii pacienților în contextul medicinei pastorale, inclusiv dilemele etice legate de îngrijirea pacienților în stadiile terminale ale bolii sau de deciziile medicale dificile.

d. Medicina pastorală și vindecarea spirituală: Cercetarea efectelor vindecării spirituale și a rugăciunii asupra sănătății și binelui

terea rugăciunii și a intervenției divine poate oferi speranță și consolare celor în suferință și poate contribui la vindecarea lor spirituală și emoțională. † VARLAAM PLOIEȘTEANUL, Pr. Nicușor BELDIMAN (eds), *Importanța rugăciunii în viața eclesială și personală a credincioșilor*, Lucrările simpozionului internațional de teologie, 9-13 octombrie 2022, Editura Basilica, București, 2023, p. 280.

pacienților și explorarea modului în care aceste practici pot completa tratamentele medicale tradiționale.

e. Medicina pastorală și comunitatea: Investigarea modului în care medicina pastorală poate juca un rol în promovarea sănătății și binelui în comunități, prin intermediul proiectelor de implicare comunitară și a colaborării cu organizații non-guvernamentale și grupuri religioase.

f. Medicina pastorală și diversitatea culturală: Explorarea modului în care medicina pastorală poate aborda nevoile și valorile pacienților din diferite culturi și comunități religioase și adaptarea practicilor și intervențiilor în funcție de contextul cultural specific.

g. Medicina pastorală și îngrijirea la sfârșitul vieții: Studierea modului în care medicina pastorală poate oferi sprijin și confort spiritual pentru pacienții și familiile lor în timpul stadiilor terminale ale bolii și în perioada de doliu.

Aceste teme și aspecte noi de cercetare ar putea stimula interesul studenților pentru medicina pastorală și ar putea contribui la dezvoltarea acestui domeniu în direcții inovatoare și relevante pentru nevoile actuale de sănătate și bunăstare.

O specializare în „Medicina Pastorală” și în Teologia Ortodoxă numită Psihologie Religioasă ar putea avea succes în anumite contexte, în special în situații în care există o cerere pentru integrarea cunoștințelor teologice și spirituale cu principiile și practicile psihologice într-un mod care să fie relevant pentru nevoile indivizilor și ale comunității. Iată câteva motive pentru care o astfel de specializare ar putea fi benefică:

1. Intersecția dintre religie și psihologie: Psihologia religioasă explorează relația dintre credință, spiritualitate și aspectele psihologice ale ființei umane. O specializare în acest domeniu ar putea oferi studenților instrumente și resurse pentru a înțelege mai bine această interacțiune și pentru a oferi sprijin și îndrumare spirituală și psihologică în context religios¹³.

13. Consiliere și îndrumare spirituală: Absolvenții unei specializări în psiho-religie ar putea fi pregătiți să ofere consiliere spirituală și îndrumare pastorală celor care caută sprijin în probleme spirituale sau psihologice, oferind o perspectivă integrată care să țină cont atât de aspectele teologice, cât și de cele psihologice ale problemei. Cf. <https://chat.openai.com/> accesat în intervalul 20-25 august 2023.

2. Abordarea holistică a sănătății mintale: Integrarea teologiei ortodoxe și a psihologiei religioase ar putea contribui la promovarea unei abordări holistice a sănătății mintale, care să includă aspectele spirituale, emoționale și psihologice ale individului.

3. Sprijin pentru cei în suferință: O specializare în psiho-religie ar putea oferi resurse și abilități pentru a sprijini pe cei care se confruntă cu suferința, trauma sau alte dificultăți, oferind o abordare integrativă care să recunoască importanța credinței și a spiritualității în procesul de vindecare și împăcare.

Cu toate acestea, este important să recunoaștem că succesul unei astfel de specializări ar depinde de contextul cultural, social și religios specific în care este oferită, precum și de calitatea programului educațional și de pregătirea cadrelor didactice. Este esențial ca specializarea să fie concepută și implementată într-un mod responsabil și respectuos, având în vedere sensibilitățile și nevoile individuale ale studenților și ale comunității în care activează.

Există anumite specializări care, odată create, ar putea favoriza accentul pe vindecarea în cadrul Teologiei Ortodoxe și ar putea îmbunătăți capacitatea facultăților de teologie de a oferi sprijin și îndrumare în procesul de vindecare spirituală și emoțională. Iată câteva exemple de specializări care ar putea contribui la acest obiectiv:

1. Psihologie și consiliere pastorală: O specializare care integrează cunoștințe de psihologie și terapie cu aspecte ale teologiei ortodoxe ar putea pregăti studenții să ofere consiliere pastorală și sprijin emoțional și spiritual celor în suferință. Aceasta ar putea include studii despre terapia cognitiv-comportamentală, terapia de cuplu și de familie, precum și abordări terapeutice orientate spre spiritualitate și credință.

2. Teologie și vindecare spirituală: O specializare care se concentrează pe înțelegerea vindecării spirituale în tradiția ortodoxă ar putea ajuta la explorarea rolului credinței, rugăciunii, sacramentelor și practicilor spirituale în procesul de vindecare și împăcare. Aceasta ar putea implica studii despre viața și învățăturile sfinților, practicile de rugăciune și meditație și teologia vindecării în cadrul Bisericii Ortodoxe¹⁴.

14. Teologie și medicină integrativă: O specializare care explorează intersecțiile dintre teologie, medicină și alte practici de vindecare alternative ar putea oferi o

3. Educație și formare religioasă: O specializare care se axează pe educația și formarea religioasă ar putea pregăti viitorii lideri bisericești să ofere îndrumare spirituală și sprijin pastoral celor în suferință. Aceasta ar putea include studii despre pedagogie religioasă, catehism, predica și slujirea sacramentală în contexte de suferință și necaz¹⁵.

Aceste specializări ar putea îmbunătăți capacitatea facultăților de teologie de a oferi resurse și sprijin adecvat celor care se confruntă cu suferința, facilitând vindecarea și împăcarea în cadrul comunităților ortodoxe și contribuind la formarea unor lideri bisericești mai pregătiți să răspundă nevoilor spirituale și emoționale ale credincioșilor lor.

Concluzii

Sprijinirea celor aflați în suferință și necaz este o datorie pastorală de bază a păstorului de suflete. Teologia Ortodoxă oferă sprijin și încurajare celor care se confruntă cu suferința, necazurile și greutățile vieții. Aceasta poate include oferirea de consiliere spirituală și îndrumare pastorală, precum și implicarea în activități filantropice și caritabile pentru a ajuta pe cei aflați în nevoie. Face acest lucru pregătindu-i pe viitori deservenți de cult în cadrul unei discipline străvechi, „Medicina Pastorală”, care poate să cunoască noi vertebrări, inspirate din nevoile și provocările timpului nostru.

Astfel, păstorul de suflete va juca un rol important în consolidarea comunității și a coeziunii sociale, promovând solidaritatea și sprijinul reciproc între membrii societății. Învățăturile creștine despre iubirea și unitatea în Hristos pot contribui la depășirea diviziunilor și conflictelor în societate, atenunând durerea inerentă viețuirii în trup. În plus, disciplina „Medicină Pastorală” contribuie la educația și formarea morală a tinerilor, oferindu-le resurse și îndrumare spirituală pentru

abordare holistică a îngrijirii și vindecării. Aceasta ar putea include studii despre rolul credinței în recuperarea medicală, practicile de vindecare tradiționale și alternative, și colaborarea între profesioniștii din domeniul sănătății și lucrătorii bisericești în îngrijirea pacienților. Antonio FALLICO, *Le cinque piaghe della parrocchia italiana. Tra diagnosi e terapia*, Edizioni Chiesa-Mondo, Catania, 1996, p. 300.

15. <https://chat.openai.com/> accesat în intervalul 20-25 august 2023.

a-și dezvolta caracterul și a face alegeri responsabile în viață. Aceasta poate fi realizată prin programe educaționale și activități destinate tinerilor în cadrul comunităților bisericești și școlare.

Bibliografie

BACONSCHI, Teodor, *Făclia de smalt. Recomandări iubitoare într-un secol dezordonat*, Editura Polirom, Iași, 2023.

BALTASIU, Radu, *Pentru o Românie unită în secolul XXI. Elementele unei posibile doctrine naționale. Economie, securitate, tineri și Biserică*, Editura Predania, București, 2022.

BUCHIU, pr. Ștefan, *Părintele Dumitru Stăniloae, teologul iubirii dumnezeiești*, Editura Basilica, București, 2022.

CREȚIA, Petru, *Luminile și umbrele sufletului*, Editura Humanitas, București, 2020.

DECIU, Nicușor, *În fața provocărilor secularismului. O radiografie a schimbării mentalităților în societatea contemporană*, Editura Trinitas (Colecția „Media Christiana”, seria „Lumina”), București, 2021.

DOBOCAN, Florin-Constantin, *Studiu privind satisfacția consumatorilor de servicii religioase oferite de Biserica Ortodoxă Română*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2019.

Fallico, Antonio, *Le cinque piaghe della parrocchia italiana. Tra diagnosi e terapia*, Edizioni Chiesa-Mondo, Catania, 1996.

FIRTH-GODBEHERE, Richard, *O istorie a emoțiilor umane. Cum au construit sentimentele noastre lumea în care trăim*, Editura Trei, București, 2022.

FOSTER, Richard, *Disciplinele spirituale. Calea maturizării creștine spirituale*, Editura Discipolul, Cluj-Napoca, 2015.

HIMCINSCHI, Mihai și BRUDIU, Răzvan, (eds), *Biserica Ortodoxă și provocările viitorului*, Editura Presa Universitară Clujeană, Reîntregirea și Aeternitas, Cluj-Napoca – Alba Iulia, 2020.

INTROVIGNE, Massimo, *Tu sei Pietro. Benedetto XVI contro la dittatura del relativismo*, Sugarco Edizioni, Milano, 2011.

PETERSON, Jordan B., *Hărțile sensului. Arhitectura credinței*, Editura Trei, București, 2022.

PLOIEȘTEANUL, † Varlaam, BELDIMAN, Pr. Nicușor, (eds), *Importanța rugăciunii în viața eclesială și personală a credincioșilor* (Lucrările simpozionului internațional de teologie omonim, 9-13 octombrie 2022), Editura Basilica, București, 2023.

VICOVAN, Pr. Ion, PREDA, Pr. Radu, BARNEA, Pr. Cristian, (eds), *Ortodoxie și modernitate. O dezbatere necesară*. (Acta Simpozionului Internațional „Dumitru Stăniloae”, Ed. A VIII-a, Iași, 11-14 mai 2021), Editura Doxologia, Iași, 2022.

VICOVAN, Pr. Ion, PREDA, Pr. Radu, BARNEA, Pr. Cristian, (eds), *Local și universal în Ortodoxia Românească. Creștinismul în postcomunism* („Acta” Simpozionului Internațional „Dumitru Stăniloae”, edițiile a VI-a: 9-11 mai 2018 și a VII-a: 15-17 mai 2019), Iași, Editura Doxologia, Iași, 2022.